

Trädgård och park på fastigheterna Punkteringen 3 och 7 i Örby - Stockholms stad

Naturvärdesinventering 2021

Adoxa Naturvård
www.adoxanatur.se

Adoxa Naturvård

Tel: 0708–804582

E-post: janne.elmhag@adoxanatur.se

Postadress: Villa Skogshall, 640 24 Sköldinge

Hemsida: www.adoxanatur.se

Författare: Janne Elmhag

Foto: Janne Elmhag

och Hitta .se

2021-05-16

Delområde 1: En poppel med uthackat bohål på fastigheten Punkteringen 7 bidrar till områdets naturvärde.

Titelbladets bild: Inventeringsområdet fotograferat ovanifrån av eniro.se

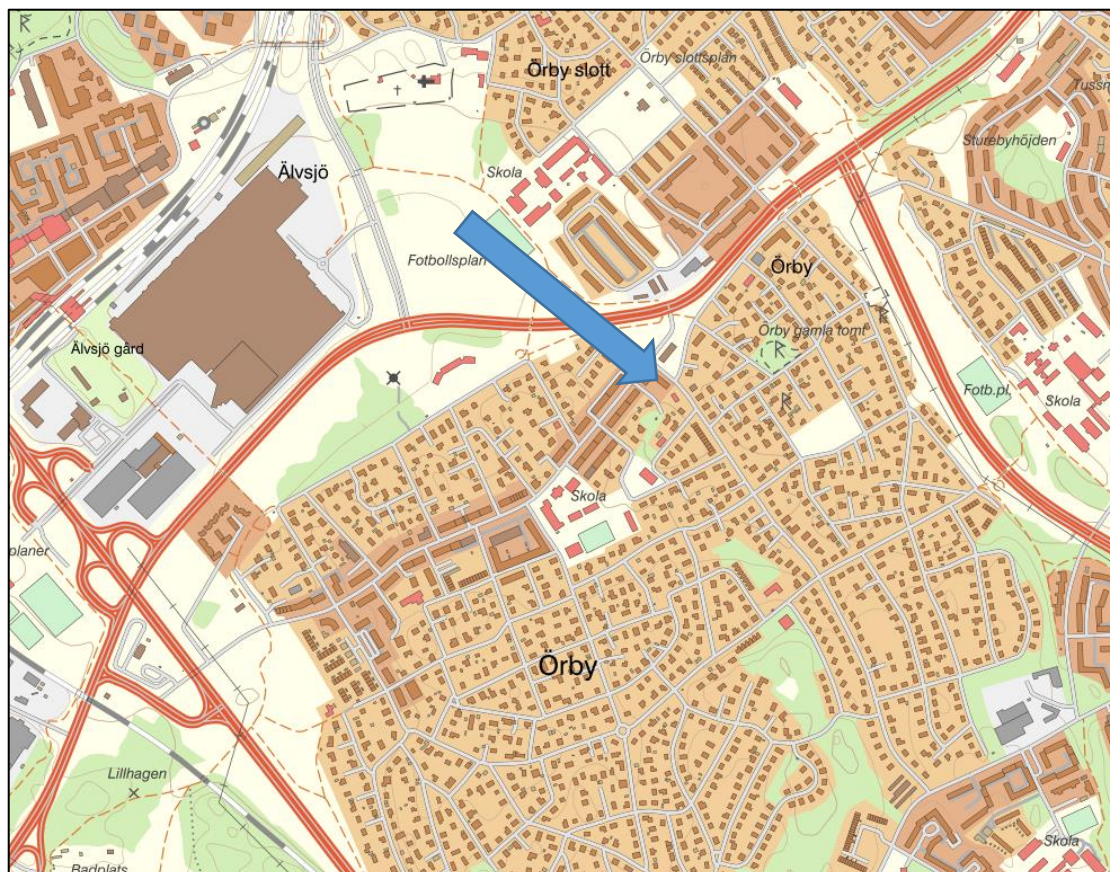
Sammanfattning

En naturvärdesinventering, NVI, har genomförts på fastigheterna Punkteringen 3 och Punkteringen 7 i Örby i Stockholms stad. Delområde 1 bedömdes hysa "Påtagligt naturvärde" – klass 3. Delområde 2 bedömdes hysa "Visst naturvärde" – klass 4. Merparten av inventeringsområdet utgörs dock av bebyggelse och hårdgjorda ytor vilka inte bidrar till biologisk mångfald. Områdets ek med en omkrets av 258 cm är det enskilt viktigaste värdeelementet. Eken är en nyckelart och värd för över tusen olika organismer. Den har stor betydelse för biologisk mångfald i närområdet. Därför bör den bevaras och skyddas från gren- stam- och rotskador vid en eventuell exploatering av området.

Inledning/Bakgrund

Naturvärdesinventeringen (NVI) har utförts av Adoxa Naturvård på uppdrag av Iterio AB. Syftet är att förstärka kunskapsunderlaget i den fortsatta planprocessen där målsättningen är 20 nya bostäder på fastigheterna Punkteringen 3 och Punkteringen 7.

Översiktskarta

Fastigheterna Punkteringen 3 och Punkteringen 7 vid pilens spets.

Metod

Databaser med uppgifter om växt- och djurarter gicks igenom. Därefter besöktes området i fält i 10 maj 2021. Vid fältbesöket eftersöktes värderades och koordinatsattes värdeelement som till exempel grova träd, träd med bohål, signalarter och rödlistade arter. Naturvärdesbedömningen utgår från "Svensk standard SS 1999 000, 2014". Detaljeringsgrad: Fält detalj med tillägget "Naturvärdesklass 4 och 5". Fältinventeringen innefattar bedömning av områdets betydelse för biologisk mångfald i fem klasser med både arter och biotopernas egenskaper som grund:

Faktaruta

Naturvärdesbedömningens klasser: Klass 1 - 3 bör betraktas som skyddsvärda.

1. *Högsta naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå. (Bedömningen är inte aktuell i den här inventeringen).
2. *Högt naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. (Bedömningen är inte aktuell i den här inventeringen).
3. *Påtagligt naturvärde* – Kvaliteten motsvarar ungefär Skogsstyrelsens "objekt med naturvärde" eller länsstyrelsens "restaurerbar naturlig fodermark"
4. *Visst naturvärde* – Trots stor mänsklig påverkan finns strukturer eller arter av positiv betydelse för biologisk mångfald.
5. *Lågt naturvärde* – Hyggen, trädplantager, åkrar, igenväxande åkermark, parker med anlagda gräsmattor och unga planterade träd, hårdgjorda ytor mm.

Värdeelement: Element med särskilt positiv betydelse för biologisk mångfald – naturvårdsträd, hålträd, stenrösen, lodytor, myrstackar, död ved mm.

Särskilt skyddsvärda träd eller naturvårdsträd: Träd med särskilt stor betydelse för biologisk mångfald – gamla och grova träd, träd med håligheter eller stamskador, träd som är värd åt rödlistade arter och signalarter. Även friska yngre exemplar av de hotade arterna alm och ask tillhör de särskilt skyddsvärda träden. Sälg, asp, lind, rönn, fågelbär, hagtorn och oxel utgör en biologisk bristvara i det svenska skogslandskapet och noteras ibland som naturvårdsträd.

De *naturvårdsarter* som omnämns i texten är antingen upptagna på den svenska rödlistan 2020 eller så är de signalarter enligt Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Arter som är upptagna på Eus habitatdirektivs eller fågeldirektivs förteckning över skyddsvärda arter betraktas också som naturvårdsarter. Några av författaren själv valda naturvårdsarter används ibland, om så är fallet anges det i beskrivningen. Fridlysta arter eller särskilt sällsynta arter används selektivt men noteras som naturvårdsarter där det anses befogat.

Beskrivning av inventeringsområdet

Inventeringsområdet är sammantaget ca 0,34 ha och innefattar bostadsbebyggelse med gård på Gamla Huddingevägen och på Årdalavägen – fastigheten Punkteringen 3. Punkteringen 7 utgörs av en fastighet med trädgårdstomt och en byggnad avsedd för förskoleverksamhet. Förskoleverksamheten är nedlagd och byggnaden fungerar idag som kontor för ett byggföretag. I anslutning till bebyggelsen förekommer asfalterade och grusade ytor.

De delar av inventeringsområdet som låter sig bedömas ur naturvärdessynpunkt utgörs uteslutande av gårdsmark eller parkmark. Det vill säga anlagda gräsmattor, rabatter och planterade träd och häckar - alltsamman på en yta av ca 1300 m². På Punkteringen 7 står området enda ek med en omkrets av 258 cm – den kan vara spontanväxande.

Övriga träd utgörs av planterade unga rönnar, ett par medelålders vårtbjörkar, en ung hägg, ett par unga sötkörsbär, en frösådd apel och vid Årdalavägen växer en trestammig medelålders lönn.

I buskskiktet märks syrén, oxbär, häggmispel, mahonia och en rododendron – samtliga planterade. Fältskiktets vegetation domineras av de anlagda gräsmattorna med bland annat engelskt rajgräs och ängsgröe. I gräsmattan som är tämligen artrik uppträder ogräsmaskrosor frekvent men här märks även arter som luktkviol, tusensköna, vårlök, svalört och nagelört. Här och var har rysk blåstjärna spritt sig från rabatterna ut i gräsmattan.

Rabatternas flora varierar efter årstid. Vid besöket under tidig maj märktes till exempel pärlhyacint, rysk blåstjärna, påsklilja, gemsrot, en gulblommig hyacint, späda skott av praktlysing och pion samt brännässla, veronika sp och löktrav.

Artportalen

Endast två noteringar från inventeringsområdet har gjorts under 2000-talet. Det är drygt tio år gamla observationer av ekorre och igelkott på Årdalavägen. Miljön kring förskolan på fastigheten Punkteringen 7 kan på olika sätt vara attraktiv för de arterna men inga sentida fynd har noterats.

Ek

Eken är en så kallad nyckelart vilket innebär att den har stor betydelse för många andra organismgrupper, fler än 1000, som på ett olika sätt utnyttjar eken som substrat att växa på, som föda, skydd och häckningsplats. Eken har till exempel stor betydelse för fjärilar, vedsvampar och lavar.

Spridningssamband

Stora sammanhängande arealer av natur är av avgörande betydelse för att upprätthålla artrikedom och höga naturvärden. Inventeringsområdet är dock beläget i en tätort, en urban miljö där grönytor, i synnerhet mer naturliga sådana, är mycket fragmenterade. Varje park, skogsdunge och gräsyta avgränsas av asfalterade vägar och bebyggelse vilket allvarligt försvårar förbindelsen mellan de olika grönytorna eller naturområdena. Både djur och växter riskerar att isoleras och den biologiska mångfalden kan därmed komma att utarmas. Ju tätare naturområden uppträder i bebyggda miljöer desto större är chansen att förbindelser och spridningsvägar kan upprätthållas. Sett i det perspektivet ökar det relativa naturvärdet i inventeringsområdet eftersom hela området och faktiskt varje enskilt träd, buske eller död gren kan ha en funktion som länk eller "stepstone" för olika organismers genetiska utbyte, spridningsförsök och överlevnad i närområdet.

Delområde 1: En rabatt med en gulblommig hyacint och till höger ett par pärlhyacinter. Båda arterna tillhör de växter som på våren kan bidra med föda åt pollinerande insekter som humlor och andra bin.

Inventeringsområdet med värdeelement

Inventeringsområdet med delområden/naturvärdesobjekt (gula siffror) och värdeelement (vitnumrerade gröna prickar). Värdeelementen utgörs av träd – 1 ek, 2 poppel och 3 lönn.

Teckenförklaring

Rött - Klass 1. Naturvärdesobjekt med högst naturvärde (förekommer ej i detta område).

Rött(transparent) – Klass 2. Naturvärdesobjekt med högt naturvärde (förekommer ej i detta område), delområdesnummer.

Orange – Klass 3. Naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde.

Gult – Klass 4. Naturvärdesobjekt med visst naturvärde.

Blått – Klass 5. Naturvärdesobjekt med lågt naturvärde.

Numrerade värdeelement och naturvårdsarter.

Naturvärdesbedömning/Diskussion

Inventeringsområde som utgörs huvudsakligen av park eller trädgård med inslag av enstaka träd. Det är beläget i en i högsta grad urban miljö helt omgärdad av vägar och bebyggelse. Ett sådant inventeringsområde kan inte med självklarhet mätas med samma måttstock som ett större naturområde på landsbygden eller en tätortsnära naturområde med ett större inslag av naturliga biotoper. I den urbana miljön blir varje enskilt träd och varje grönyta relativt sett mer betydelsefull ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv. Detta bör avspeglas i naturvärdesbedömningen även om det innebär att standarden "Svensk standard SS 1999 000, 2014" inte följs fullt ut.

Delområde 1 – trädgård med äldre träd. "Påtagligt naturvärde" – klass 3. Bedömningen grundar sig på artförekomster som är större än i den urbana närmiljön. Även biotopens egenskaper vägs in. Värdeelement som berghäll med moss- och lavflora, grov ek med lavflora, poppel med uthackat bohål och lönn med lav- och mosspåväxt understryker bedömningen. Sådana värdeelement är ovanliga eller avskärmade från varandra av vägar och bebyggelse i närmiljön. Naturvårdsart: Björktrast (NT)

Delområde 2 - gård med planteringar. "Visst naturvärde" trots att inga egentliga naturvårdsarter noterades. Men i en utpräglad urban miljö är ett park/gårdsområde betydligt mer artrikt än det omgivande landskapet med vägar och bebyggelse vilket motiverar bedömningen. Inga värdeelement eller naturvårdsarter.

Delområde 3 – bebyggelse, hårdgjorda ytor och anlagda gräsmattor. "Lågt naturvärde" Området bidrar på ett obetydligt sätt eller inte alls till den biologiska mångfalden. Inga värdeelement eller naturvårdsarter.

Ek

Områdets ek, värdeelement 1, är inte tillräckligt omfångsrik för att klassificeras som ett jätteträd enligt den gängse definitionen ≥ 100 cm i diameter. I Stockholms Stads uppdaterade och kompletterade ekdatabas från 2018 däremot är intervallen annorlunda och ekar med diametern ≥ 80 cm betraktas som jätteträd om de växer utanför ekens kärnområden.

Oavsett om man väljer att kalla inventeringsområdets ek för ett jätteträd eller inte så är den i högsta grad skyddsvärd och av stor betydelse för biologisk mångfald. Den bör bevaras och skyddas från igenväxning samt stam-, gren-, och rotskador vid en eventuell exploatering av området. Det är också viktigt att ekens stam exponeras för sol så långt det är möjligt.

I den uppdaterade ekdatabasen från 2018 lämnas förslag på områden, s.k. "svaga länkar" som är i behov av nyetablering och förstärkning. Ett förstärkningsområde i stadens nätverk av värdefulla ekmiljöer utgörs av området mellan Örbyleden och

Magelungsvägen drygt 200 meter sydost om inventeringsområdet. I ett område med svaga spridningssamband har inventeringsområdets ek en särskilt viktig funktion som länk eller "stepstone" för olika organismers genetiska utbyte, spridningsförsök och överlevnad i närområdet. Stockholm har dessutom ett särskilt ansvar för bevarandet av ekar och ekmiljöer både lokalt, regionalt och nationellt. Så här står det i "Stockholmsstads Ekdatabas: Uppdatering och komplettering" från 2018:

Idag håller Stockholms län flera av de viktigaste bevarade ekmiljöerna och koncentrationerna av jätteekar för Sverige. I Stockholms stad med omkringliggande kommuner är tätheten särskilt stor, med kärnområden för ek av betydelse i både regionalt och nationellt perspektiv. Stockholm har därför ett särskilt ansvar att bevara och vårda dessa områden.

Artförteckning

Nedan redovisas de naturvårdsarter som noterats i inventeringsområdet.

Fåglar

Björktrast (NT)

Björktrast rödlistades 2020 eftersom populationen anses minskande. Den häckar gärna i parker och trädgårdar nära människan. Ett par av arten noterades födosökande i inventeringsområdet, delområde 1, den 10 maj 2021. Delområde 1 kan vara en lämplig häckningsbiotop.

Däggdjur

Igelkott (NT)

Igelkott noterades enligt Artportalen 2010 mellan Årdalavägen 78 och 80. Arten rödlistades 2020 på grund av flera orsaker – bland annat trafikdödlighet och brist på lämpliga övervintringsplatser (rishögar, stenrösen mm). Inventeringsområdet är sannolikt för "välstädat" för att hysa övervintrande igelkott men det kan vara lämpligt för tillfälligt födosök.

Rödlistans koder:

LC = Livskraftig

EN = Starkt hotad

NT = Missgynnad

CR = Akut hotad

VU = Sårbar

RE = Nationellt utdöd

Referenser

Nordens flora, Mossberg, Stenberg, Bonnier fakta, 2019

Upplands flora, Jonsell L, SBF-förlaget, Uppsala, 2010.

Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, Nitare m fl, Skogsstyrelsens förlag, 2000.

Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvårdsbedömning, Skogsstyrelsen 2019.

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventeringen. År 1997.

Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. Rödlistade arter i Sverige, 2020.

Widenfalk L, Sandberg L, m fl, Stockholmsstads Ekdatabas: Uppdatering och komplettering, Greensway, Stockholms stad, 2018.

Svensk standard SS 199000:2014, Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald

(NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish Standards Institute 2014.

www.artportalen.se

<http://artfakta.artdatabanken.se>

<http://www.google.com/earth>

<https://www.hitta.se/kartan>

<https://kartor.eniro.se>

Bilagor:

1 Miljöbilder

Bilaga 1 Miljöbilder

Delområde 1: Den grova eken (258 cm i omkrets). Inventeringsområdets viktigaste värdeelement med stor betydelse för biologisk mångfald – nu och i framtiden. Lavpåväxten är inte tydlig på bilden men ett antal tåliga arter noterades på barken – flarnlav, blågrå mjöllav, blåslav, skrynkellav och ett litet exemplar av busklaven slånlav.

Delområde 1: Berghäll med moss- och lavpåväxt. Relativt artrik gräsmatta med luktviole och svalört bland annat. Här noterades björktrast (NT) vid fältbesöket den 10 maj.

Delområde 1: Vid Årdalavägen växer den här lönnen med tre stammar. Viss moss- och lavpåväxt – hättmossa sp, blemlav, vägglav noterades.

